

MA'LUMOTLAR JOYLASHUVIGA OID YURISDIKSIYA MASALALARI

Tursunboyeva Dinora

Tursunboyevadinora@gmail.com

Toshkent davlat yuridik universiteti

Xususiy huquq fakulteti 1-kurs

B-potok 1-guruh talabasi

Javoxir Eshonqulov - ilmiy rahbar

javoxireshonqulov0724@gmail.com

Toshkent davlat yuridik universiteti

Kiber huquq kafedrası o'qtuvchisi

Annotatsiya. Ushbu esseda bugungi kun uchun juda muhim va dolzarb bo'lgan ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari haqida reklama tushunchasi raqamli va qachon paydo bo'lganligi undan dastlab qaysi davlatlar foydalangan ekanligini va ma'lumotlar joylashuviga oid va ularning qanday tartibga solinishi va shu kabi dolzarb masalalar yoritilgan, Bundan tashqari qonunchilikka takliflar yoritilgan.

Kalit so'zlar; ma'lumotlar joylashuvi, yurisdiksiya, chet el qonunchiligi, chet el tajribalari, molliy qonunchilik, tashqi ma'lumotlar.

KIRISH

Ma'lumot-so'zi ma'lumot yoki axborot degan ma'noni anglatadi. Bu odatda bilim, faktlar yoki tushunchalar to'g'risidagi ma'lumotlar bo'lib ularni o'rganish tahlil qilish yoki qo'llash uchun foydalanamiz. Bu ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari bu xizmatlarni ko'rsatish targ'ib qilish va ularni an'anaviy ma'lumotlardan foydalanib farqli jihati aniq maqsadli auditoriyani aniqlab ular haqida ma'lumot joylashtirib ularga taqdim qilish imkonini beradi. Ma'lumotlar joylashuvi bu reklamani asosiy turlari bo'lib bular ijtimoiy tarmoqlardagi ma'lumotlar hamda ularning bannerlari video reklamalari va boshqalar.

Ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari bugungi kunda jufda muhim. Ular asosan quyidagi nuqtalarda kesishadi;

Ma'lumotlar joylashuvi; Ma'lumotlar fizik jihatdan qayerga saqlanishi yurisdiksiya masalalari ta'sir qiladi. Turli mamlakatlar o'z qonunlari va qoidalariga ega bu esa ma'lumotlarni qanday boshqarish va ularga qanday kirish imkoniyatlarini belgilaydi.

Milliy qonunchilik; Har bir davlat o'z ma'lumotlarini himoya qilish qonunlariga ega. Evropa Ittifoqining GDPR qonuni ma'lumotlarni saqlash va ishlash berish bo'yicha qat'iy talablarni belgilaydi.

Kross-milliy masalalar; Global koroxnalar ma'lumotlarni bir nechta mamlakatlarda saqlashi mumkin, bu esa yurisdiksiya masalalarini yanada murakkablashtiradi. Bu holatda bir mamlakatning qonunlari boshqa mamlakatlarda qanday amal qilishi haqida muammo yuzaga keladi.

Xavfsizlik va maxfiylik; Ma'lumotlarni himoya qilish xavfsizlik talablariga rioya qilish va maxfiylikni ta'minlash har bir yurisdiksiyaning muhim qismi hisoblanadi. Bu masalalar doimiy ravishda o'zgarib turadi va global raqamli iqtisodiyot rivojlanishi bilan yanada dolzarblashadi.

Ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalasiga oid yurisdiksiya masalalari bunda ma'lumotlar joylashuvi asosan 1990-yillarda internetning keng tarqalishi bilan paydo bo'lgan. Bu davrda xalqaro qonun va siyosat internet orqali olingan ma'lumotlarga va ularning joylashuviga oid murakkab masalalarni malumotlarni saqlash joyi kabi masalalar yurisdiksiya chegaralarni kesib o'tganligi sababli muammolar yanada chuqurlashadi. Bugungi kunda esa bu masalalar global tarmoq bulutli xizmatlar va ma'lumotlarning transchegaraviy o'tishi bilan yanada dolzarb bo'lib qolmioda.

Milliy qonunchilik;

Albatta milliy qonunchiligimizda ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari bir nechta qonunlar bilan tartibga solingan bularga misol qilib oladigan bo'lsak;

1. O'zbekiston Respublikasining "Ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari" to'g'risidagi qonun

2. O'zbekiston Respublikasining "Ma'lumotlarni joylashtirish to'g'risida" gi qonun

3. O'zbekiston Respublikasining "Shaxsga doir masalalari to'g'risidagi qonuni

Yuqorida ta'kidlangan Ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari to'g'risidagi qonunining 3-bobida aynan ma'lumotlarga doir umumiy va maxsus talablar belgilangan va ular bir nechta moddalardan iborat va ularda ma'lumotlar joylashuviga oid talablar ko'rsatilgan.

Ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari bunda shaxsga doir masalalar belgiladigan bo'lsak bunda noqonuniy reklamaga yo'l qo'yilmaydi. Agar ma'lumotlarni beruvchi yoki reklama qilayotgan bo'lsa agar bunda ma'lumotlardan foydalanayotgan reklama chalg'itib qo'ymasa va ularga xizmat ko'rsatmasa agarda putur yetkazsa ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiyaga yo'l qo'yilmaydi va unga ruxsat berilmaydi. Bunda O'zbekiston Respublikasining "Shaxsga doir masalalar to'g'risida" gi qonunlar bevosita ushbu qonunning maqsadi shaxsga doir ma'lumotlarni shu sohadagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat. Ushbu qonunning qo'llanilish sohasi ma'lumotlar joylashuviga oid ma'lumotlarga

yurisdiksiya masalalari unga ishlov berish va ularni himoya qilish chog'ida qo'llaniladigan ishlov berish vositalardan shu jumladan axborot texnologiyalaridan qat'iy nazar yuzaga keladigan muosabatlarga nisbatan tatbiq etiladi. Ushbu qonunning amal qilishi jismoniy shaxs tomonidan ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari maishiy maqsadlarda va o'z kasbiy yoki tijorat faoliyati bilan bog'liq bo'lmagan holda ishlov berish milliy arxiv fondi hujjatlarini va malumotlarni o'z ichiga olgan boshqa arxiv hujjatlarni shakllantirish saqlash va undan foydalanish.

Chet el qonunchiligi va tajribalari;

Chet el qonunchiligi tajribalarida ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari faoliyatini tartibga solishda qonunchilikda asosan 3ta asosiy sohani qamrab oladi.

Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish; Yevropa ittifoqida va boshqa davlatlarda umumiy ma'lumotlarni himoya qilish to'g'risidagi [GDPR] ma'lumotlarni yig'ish va ulardan foydalanishni qat'iy tartibga solidi. GDPR talablariga muvofiq foydalanuvchilarning roziligini olish ularning shaxsiy ma'lumotlarini qanday ishlatilayotgani tushunish zarur.

Reklama mazmuni va shaffofligi; Yevropa ittifoqining ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari to'g'risidagi qonuni platformalardan foydalanuvchilarga ma'lumot to'g'risidagi asosiy ma'lumotlarni ko'rsatishini amal qiladi.

Yevropa ittifoqi

Yevropa ittifoqining malumotlarni joylashuviga oid yurisdiksiya masalalarini tartibga solishda Digital Service Act kabi qonunlardan foydalanilari.

Digital service Act barcha ma'lumotlarni tartibga solish ijtimoiy tarmoqlar va electron tijorat platformalarini qamrab oladi. Bu asosan ma'lumotlar joylashuvi faoliyatini boshqaradi va maxsus cheklaydi shu bilan birga voyaga yetmaganlarninga moljallangan malumotlar ular o'rtasidagi tarqalishlarni oldini oladi.

Amerika Qo'shma Shtatlari

AQSH ma'lumotlarni tartibga soluvchi bir qancha qonunlar mavjud bular quyidagilar

Federal Savdo Komissiyasi Qoidalari bu asosan ma'lumotlarni vamaxfiylikni tartibga soluvchi organining qarorlari hisoblanib jumladan onlayn maxfiylikni himoya qlish va ma'lumotlarni saqlash.

Ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari mazmuniga qo'yiladigan talablar;

Aniq va haqqoniy bo'lish ma'lumotlar aniq va to'g'ri bo'lishi kerak. Masalan maxsulotlarning sifati narxi va xususiyati to'g'risida yolg'on ma'lumot berish ta'qiqlanadi.

Etikaga moslik; ma'lumotlar axloqiy va milliy qadriyatlarga mos bo'lishi kerak.

Yoshga doir cheklovlar;voyaga yetmaganlar uchun cheklangan ma'lumotlar maxsus talablarga javob berishi kerak.

Ma'lumotlarni to'g'ri ekanligini ochiq ko'rsatish.

Har qanday ma'lumot aniq va to'g'ri ko'rinib turishi kerak.

Reklama va uning xizmatlari kafolatlari;ma'lumot aniq bir mavzuga taaluqli ekanligini aniq ko'rinib turish kerak.

Yolg'on va chalg'ituvchi ma'lumotlarni taqiqlash.

Yolg'on yoki chalg'ituvchi ma'lumotlar taqiqlanadi.

Nohaqqo'slaash va raqobatchilarni xurmat qilish raqobatchilarni xurmat qilish va ular haqida yolg'on ma'lumotlarni tarqatilishi taqiqlanadi.

Nazorat va javobgarlik;

Ma'muriy javobgarlik;qonunchilikka zid bo'lgan ma'lumotlar amalga oshirilgan taqdirda ma'muriy javobgarlikka tortish.

Vakolatli organlar;reklama faoliyatini kuzatib boruvchi organlar reklamalarini nazorat qilishlari kerak.

Bundan tashqari albatta ma'lumotlarni joylashuviga oid yurisdiksiya masalalarini amalga oshirganda shartlarini yaratilgandan keyin uni tartibga solish qonunlarni va tartiblashtirilgan o'z-o'zidan talab oshadi.

Ma'lumotlarni idenitifikatsiya qilish.

Ma'lumotlar tarqatish shakllaridan yoki vositalardan qat'i nazar uni malumot sifatida idenitifikatsiya qilish mumkin bo'lgan tarzda boshqa axborotlardan ajratiladigan bo'lishi kerak.Mazkur talab uyg'unlashtirilgan ma'lumotlarga nisbatan tatbiq etilmaydi.Masalan televedeniye va audio radiolarda boshqa ma'lumotlarni boshqa dasturlardan so'ng o'zining boshlanishi va oxirda audio aralash vositalar yoki boshlovchilarning sharhlari yordamida ajratilib qo'yilishi kerak.Ma'lumot beruvchi tomonidan bevosita yoki bilvosita foyda olish maqsadida e'lon qilingan qiziqishlarni shakllantirish va uni realizatsiya qilishga ko'maklashish uchun yoxud uni ma'lumot foydalanuvchilarning e'tiborini atayin jalb etadigan yoki mazkur ma'lumotlarni chiqaruvchi yoki tarqatuvchi shaxsning nashrga oid ma'lumotlarni o'z ichiga oladi axborot yoki ma'lumot material mualliflik ha tahririyat material reklama deb hisoblanadi hamda u ma'lumot ostida joylashtirilgan bo'lishi kerak.20-moddasida Ijtimoiy axborot

Ma'lumotlarning aylanishi uchun belgilangan barcha talablar ijtimoiy axborotning aylanishiga nisbatan qo'llaniladi.

17-moddasida Voyaga yetmagan shaxslarni reklama va ular haqidagi shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish.

Voyaga yetmaganlarni ularning ishonchini va tajribasini yetishmasligini suiste'mol qilish qilishlaridan Voyaga yetmaganlarning istemol qilishi taqiqlangan

ma'lumotlarni va ulardan foydalanayotgan voyaga yetmaganlarning tasvirlaridan foydalanish. Hamda 19-modda Ma'lumotlarda hamkorlik va sheriklik.

Teleko'rsatuvlarni radioeshttirishlarni yaratishda televedeniye va radioda namoyish etiladigan teatrkonsert sport tadbirlarini hamda boshqa tadbirlarini tashkil qilishda homiyllar va sheriklar ishtirok etishi mumkin.

Homiylik va sheriklik belgilari dastur homiysi va dastur sherigi shaklida homiy va sherik haqidagi qaydni o'z ichiga oladi. Telekanallarda homiylik va sheriklik belgilarining besh soniyadan radiokanallarda esa yigirma soniyadan oshishi mumkin emas.

Australia

Avstraliyada asosan raqamli ma'lumotlar Avstraliya qonuni bilan tartibga solinadi bundan tashqari bu qonunning asosiy talablari mavjud.

Maxfiylik va ma'lumotlardan foydalanish 1988-yildagi Maxfiylik to'g'risidagi qonunda ma'lumotlardan foydalanishni cheklashni va raqamli platformalarda ma'lumotlar bilan bog'liq amaliyotlardagi aniq qilishni talab qiladi bu esa istemolchining maxfiyliklari ta'minlaydi.

Maqolada mos keladiganlar taqqoslanadi va tahlil qilinadi Xitoy va Rossiya qonunchiligi shuningdek ayrimlarni aniqlash Xitoyda tegishli qoidalardagi muammolar. Fuqarolik va tijoratga ruxsat berishning eng yaxshi usuli chet el fuqaroligi bilan bog'liq fuqarolik nizolari biz fuqarolik sud jarayonidir xorijiy fuqarolar bilan aloqalar. Qachon hachet el bilan bog'liq fuqarolik nizosi fuqarolik sudda korib chiqiladi. Yurisdiksiyani o'rnatish muammodir chunki birinchi navbatda hal qilinishi kerak. Maqola 3 qismga bo'lingan birinchisi bilan bog'liq fuqarolik ishlari bo'yicha yurisdiksiya tushunchasi tashqi ishlar bilan, ikkinchi qism muhokama qilinadi. Xitoy va Rossiyada tegishli qonunlarning evolyutsiyasi ikkinchidan amaldagi qonunchilikning o'ziga xos mazmuni Xitoy va Rossiyada taqqoslangan va nuqtai nazardan tahlil qilingan mintaqaviy yurisdiksiya iqtisodiy globallashuv to'liqlini tasiri ositda aloqalar millatlarda ko'proq fuqarolik huquqi qonunlari paydo bo'ldi. Munosabatlar shuningdek har kuni o'sib boradi. Tashqi ishlar bilan bog'liq barcha nizolar fuqarolik va tijoratga ruxsat berishning eng yaxshi usuli chet el fuqarolarining va ular bilan bog'liq fuqarolik nizolari va fuqarolik sud jarayonlaridir xorijiy syd jaraoni xorijiy fuqarolar bilan aloqalar fuqarolik va tijoratga ruxsat berishning eng yaxshi usuli chet el fuqaroligi. Hududiy yurisdiksiya nuqtai nazaridan onlayn kompyuterlarda mualliflik huquqining buzilishi bo'yicha xitoy va Rossiya o'rtasidagi o'xshashliklar. Ko'p sonli xalqaro fuqarolik da'volariga olib kelgan xalqaro fuqarolik nizolarining tez o'sishi bilan birga bo'lgan yangi rivojlanish (muayyan mamlakat bilan solishtirganda, xorijiy fuqarolik da'volari deb ham ataladi). Chet el masalalari bilan bog'liq fuqarolik ishlari bo'yicha yurisdiksiya deganda chet el omillari

bilan bog'liq fuqarolik ishlarini ko'rib chiqish va ko'rib chiqish uchun sud vakolatiga ega bo'lgan mamlakat sudlari yoki boshqa sud organlarining yurisdiksiyasi tushuniladi. U davlat hokimiyatiga asoslanadi va milliy suverenitetning timsoli bo'lgan butun xalqaro hamjamiyat doirasida yurisdiksiyaga ega. Tashqi ishlar bilan bog'liq aniq fuqarolik ishlarini sudda ko'rishda yurisdiksiyani aniqlash dastlabki masala hisoblanadi. Ishning yurisdiksiyasi aniqlangandan keyingina keyingi sud harakatlari amalga oshirilishi mumkin. Ba'zi olimlar "xalqaro fuqarolik protsessida yurisdiksiya" atamasidan foydalanadilar, ammo muallif "chet eldagi yurisdiksiya" o'rtasida sezilarli farq yo'q deb hisoblaydi. "Xalqaro" so'zi xalqaro so'zda ifodalangan. Xitoyda fuqarolik protsessining yurisdiksiyasi to'g'risidagi qoidalar; "Chet ellik" tushunchasi xitoylik olimlarning Rossiya fuqarolik protsessi to'g'risidagi qoidalarini tarjima qilishda ham qo'llaniladi, shuning uchun muallif "Xorijiy sud ishlarini yuritishda yurisdiksiya" iborasini ishlatadi (Rossiya Federatsiyasi Fuqarolik Kodeksining 404-moddasi 2-bandi). Rossiya Federatsiyasi Fuqarolik protsessual kodeksi). Tashqi ishlarga oid fuqarolik protsessida yurisdiksiyani belgilashning umumiy tamoyillari Hozirgi vaqtda xalqaro xususiy huquq sohasida yagona xalqaro fuqarolik protsessual huquqi mavjud emas va har bir davlat yurisdiksiyaning asosiy maqsadini tushunishiga muvofiq yurisdiksiya chegaralarini belgilaydi. Yurisdiksiya huquqi astasekin huquqiy almashinuv jarayonida ta'sir qiladi, o'z ichiga oladi va hatto ba'zi jihatlarida birlashadi. Yurisdiksiyani belgilashning ba'zi muhim tamoyillari ko'pchilik mamlakatlar tomonidan to'plangan, o'rganilgan va qabul qilingan (Bu Xitoy Fuqarolik protsessual qonunining 236-moddasida o'z aksini topgan (birinchi navbatda xalqaro shartnomalar qo'llaniladi); Rossiya Federatsiyasi Fuqarolik protsessual kodeksining 406-moddasi (xalqaro shartnomalar asosida bitta ish, bitta da'vo). Milliy suverenitet tamoyili va muvofiq yurisdiksiya tamoyili Milliy suverenitet tamoyili dastlab xalqaro ommaviy huquqning asosiy prinsipi sifatida ilgari surilgan bo'lsa, hozirda xorijiy davlatlar bilan bog'liq fuqarolik va savdo munosabatlarini tartibga solishning asosiy mezoniga aylandi. Suverenitet - bu mamlakatning o'z faoliyatini mustaqil ravishda amalga oshirish uchun ajralmas oliy hokimiyat ichki va tashqi ishlar, suverenitet esa milliy ommaviy huquq va xalqaro xususiy huquqni tartibga solishning asosiy tamoyilidir. Tashqi ishlar bilan bog'liq fuqarolik protsessida milliy suverenitet tamoyili barcha sud faoliyatida amalga oshiriladi. Muvofiq yurisdiksiya tamoyili milliy suverenitet tamoyiliga mos keladigan tamoyildir. Bu tamoyil dunyo mamlakatlari xorijiy fuqarolik ishlarining yurisdiksiyasiga oid qonunchilik va sud faoliyatini amalga oshirishda boshqa mamlakatlarning, shuningdek, xalqaro hamjamiyatning tegishli qonunchilik va sud amaliyotini hisobga olishi kerakligini anglatadi. Tashqi ishlar bilan bog'liq bo'lgan fuqarolik sudlarida yurisdiksiyaviy nizolarning oldini olishga va ularni bartaraf etishga urinish odatiy amaliyotdir. Hozirgi kunda bu tamoyil dunyo mamlakatlari tomonidan

ham keng qabul qilinmoqda. Hech bir davlat boshq a davlatlar bilan aloqalarni butunlay bloklay olmaydi. Hududiy yurisdiksiya printsiplari va shaxsiy yurisdiksiya printsiplari Hududiy yurisdiksiya va shaxsiy yurisdiksiya xorijiy davlatlar ishtirokidagi fuqarolik va tijorat yurisdiksiyasiga oid masalalarda milliy suverenitet tamoyilining ko'rinishidir. Hududiy yurisdiksiya, shuningdek, hududiy yurisdiksiya deb ham ataladi, mamlakat hududiy suverenitet printsiplari muvofiq o'z hududidagi barcha shaxslar, ob'ektlar, huquqiy hodisalar va huquqiy harakatlar ustidan yurisdiksiyaga ega ekanligini anglatadi; turar-joy yoki doimiy yashash joyi yoki narsalar joylashgan yoki huquqiy hodisalar va harakatlar sodir bo'lgan joy ushbu mamlakat hududida bo'lsa (shartnoma bo'yicha yurisdiksiya Xitoy Fuqarolik protsessual qonunining 242-moddasida va Rossiya Federatsiyasi Fuqarolik protsessual qonunining 404-moddasida nazarda tutilgan). Rossiyaning Fuqarolik protsessual qonuni). Shaxsiy yurisdiksiya tomonlarning fuqaroligini ta'kidlaydi va mamlakat sudlari o'z fuqarolari bilan bog'liq barcha ishlarni ko'rish va ko'rish huquqiga ega ekanligini anglatadi; uning yurisdiksiyasining asosi shundan iboratki, jarayon ishtirokchilaridan biri sud tegishli bo'lgan mamlakat fuqarosi hisoblanadi. Frantsiya huquqi va undan o'rnak olgan boshqa huquqiy tizimlar yuridik shaxs printsiplari ko'proq e'tibor beradi va fuqarolikni sudning yurisdiksiyasini tanlashda asosiy bo'g'in deb hisoblaydi. Bu tamoyil o'z fuqarolari manfaatlariga katta e'tibor beradi. Bu tamoyilning istaksiz qo'llanilishi mamlakatni majbur qiladi. Sudlar yurisdiksiyaga ega bo'ladi va qabul qilingan qarorlar xorijiy sudlar tomonidan tan olinmaydi va ijro etilmaydi. Shu sababli, mamlakatlar yurisdiksiyani o'rnatganda, yuridik shaxs printsiplari foydalanish zaiflashadi. Tomonlarning xohish-irodasini hisobga olish tamoyili Shartnoma erkinligi va xususiy huquqning avtonomligi bugungi kunda xalqaro hamjamiyat tomonidan tan olingan asosiy tamoyillardir. Tomonlarning xohish-irodasi inobatga olinadi, ya'ni nizo yuzaga kelgunga qadar yoki undan keyin taraflar kelishuv asosida qaysi davlat unga nisbatan yurisdiksiyani amalga oshirishini belgilaydi. Agar tomonlar tanlagan sud majburiy huquqiy qoidalarni buzmasa (masalan, ierarxik yurisdiksiya va eksklyuziv yurisdiksiya), ko'pchilik mamlakatlar tomonlarga yurisdiksiya sudini kelishuv asosida tanlashga ruxsat beradi. U umumiy huquqli mamlakat bo'ladimi yoki fuqarolik huquqi mamlakati bo'ladimi, kelishuv bo'yicha samarali yurisdiksiya muhim oqibatlariga olib kelishi mumkin va ikkala mamlakat kelishuvning haqiqiylikini baholash elementlari bo'yicha deyarli bir xil qoidalarga ega. Yagona farq shundaki, hatto yurisdiksiya to'g'risidagi kelishuv mavjud bo'lsa ham, umumiy huquqli mamlakatlarda sudyalarning yurisdiksiyani amalga oshirish to'g'risida qaror qabul qilish huquqiga ega; Fuqarolik huquqi tizimidagi sudyalarning bunday ixtiyoriy huquqqa ega emaslar. Tashqi ishlar bilan bog'liq fuqarolik protsessida Xitoy va Rossiya yurisdiksiya qonunlarini taqqoslash. Tashqi ishlar bilan bog'liq fuqarolik protsessining

yurisdiksiya asosi mamlakat tashqi ishlar bilan bog'liq muayyan fuqarolik va tijorat nizolari bo'yicha yurisdiksiyani amalga oshirishi mumkin bo'lgan shartlar, standartlar yoki sabablarga taalluqlidir. Turli xil milliy sharoitlar va turli mamlakatlarning siyosiy, iqtisodiy va madaniy xususiyatlari tufayli turli mamlakatlarda tashqi ishlar bo'yicha ishlarning yurisdiksiyaviy asoslarida ham katta farqlar mavjud. Keyingi maqolada ikki davlatning tegishli qonunchiligi solishtiriladi. Bundan tashqari, ushbu qismning oxirgi qismida Xitoy va Rossiyaning bilvosita umumiy yurisdiksiyasi, ya'ni xorijiy sud qarorlarini tan olish va ijro etish to'g'risidagi qonun hujjatlari solishtiriladi va tahlil qilinadi. Tarixni ko'zgudek qabul qilsak, ko'tarilish va pasayishlarni bilishimiz mumkin. Uzunlamasına tarixiy tahlil Xitoy va Rossiyadagi xorijiy kelib chiqishi, rivojlanishi va amaldagi qonunchiligini tushunish uchun juda foydali. Hududiy yurisdiksiya, shuningdek, hududiy yurisdiksiya deb ham ataladi, bu mamlakat hududiy suverenitet printsiptiga muvofiq o'z hududidagi barcha shaxslar, ob'ektlar, huquqiy hodisalar va huquqiy harakatlar ustidan yurisdiksiyaga ega ekanligini anglatadi. Turli mazmuniga ko'ra, hududiy yurisdiksiya yana umumiy hududiy yurisdiksiya va maxsus hududiy yurisdiksiyaga bo'linishi mumkin. Sud tegishli bo'lgan mamlakatda sudlanuvchining yashash joyi yoki doimiy yashash joyiga asoslangan tizim "davogar-javoblanuvchi printsipti" deb ataladi, shuningdek, oddiy hududiy yurisdiksiya deb ham ataladi. Asosiy masala: Xitoy va Rossiyada "domiliatsiya" tushunchasi. Tegishli Xitoy qonunlari qoidalariga ko'ra, fuqaroning yashash joyi "fuqaroning uy xo'jaligini ro'yxatga olish joyi" deb tushuniladi. Agar fuqaroning yashash joyi uning odatdagi yashash joyiga mos kelmasa, u odatdagi yashash joyidagi xalq sudining yurisdiksiyasiga kiradi, ya'ni fuqaro o'z joyini tark etganidan keyin bir yildan ortiq doimiy istiqomat qilsa. yashash joyi va da'vo arizasi. Joy. Yuridik shaxsning yoki boshqa tashkilotning yashash joyi deganda yuridik shaxs yoki boshqa tashkilotning asosiy faoliyat joyi yoki bosh idorasi joylashgan joy tushuniladi. Agar taraf ikki yoki undan ortiq xo'jalik yurituvchi sub'ektlarga ega bo'lsa, nizoda fuqarolik munosabatlari bilan eng yaqin aloqador bo'lgan xo'jalik yurituvchi sub'ektlar ustunlik qiladi; agar tarafning tadbirkorlik joyi bo'lmasa, uning yashash joyi yoki doimiy yashash joyi nazorat qiladi. Ko'rinib turibdiki, Xitoyda yuridik shaxsning yashash joyi "nazorat markazining joylashuvi" bilan belgilanadi. Rossiya Federatsiyasining amaldagi qonunchiligiga muvofiq fuqarolarning yashash joyi fuqarolarning odatda yashaydigan yoki birinchi navbatda yashaydigan joyidir; 14 yoshga to'lmagan voyaga etmaganlarning va vasiylikdagi fuqarolarning yashash joyi ularning qonuniy vakillari: ota-onalar, farzandlikka oluvchilar yoki homiylarning yashash joyi, yer uchastkasi hisoblanadi. Ayni paytda Rossiya fuqarolarining bir qismi bir nechta uy va bir nechta yashash joylariga ega. Sud amaliyotida odatiy usul fuqaroning doimiy yoki asosiy yashash joyini fuqarolik guvohnomasidagi ro'yxatga

olish raqami bo'yicha emas, balki fuqaroning ro'yxatga olish maqomi bo'yicha aniqlashdir. Ya'ni, fuqarolar o'zlarining yashash joyi bo'yicha ro'yxatdan o'tgan joyidagi sudga murojaat qilishlari kerak. Rossiya yuridik shaxslarning yashash joyini davlat ro'yxatidan o'tkazish joyi sifatida belgilaydi va yuridik shaxslarning doimiy ijro etuvchi organlari joylashgan joyda davlat ro'yxatidan o'tkazilishini talab qiladi. Joy davlat ro'yxatidan o'tgan. Ushbu ta'limot ro'yxatga olish nazariyasi yoki o'rnatish nazariyasi deb ataladi. Keyin quyidagi holatlar yuzaga kelishi mumkin: Rossiya fuqarosi tomonidan yaratilgan yuridik shaxs boshqa mamlakatlarda ro'yxatdan o'tgan, ammo tadbirkorlik faoliyatini faqat Rossiyada amalga oshiradi. Ushbu yuridik shaxs Rossiyada ro'yxatdan o'tmaganligi sababli, uning Rossiyada doimiy yashash joyi yo'q deb hisoblanadi.

FOYDALANILGAN MANBALAR:

1. "Digital marketing: A practical Approach" by Alan Charlesworth
2. "The History of Digital Advertising" (HubSpot Blog)
3. The Birth of Digital Advertising (AdAge)
4. Internet Advertising Bureau (IAB)- veb-saytning ma'lumotlar bazasi
5. "Reklama to'g'risidagi"
6. " Axborotlashtirish to'g'risidagi" qonun.
7. "Tashqi reklama va ijtimoiy axborotning aylanish sohasidagi munosabatlarni tartibga solishni yanada takomillashtirish chora- tadbirlari to'g'risida"
8. Digital Services Act (DSA)
9. Digital Markets Act (DMA)
10. Ma'lumotlar joylashuviga oid yurisdiksiya masalalari to'g'risidagi qonun.
11. Eshonkulov, Javoxir. "SUV RESURSLARINI MUHOFAZA QILISH YO'LIDAGI O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIK TAHLILI." Центральноазиатский журнал образования и инноваций 2.11 Part 3 (2023): 47-52.
12. Javokhir Eshonkulov "Legal Foundations for the Application of Artificial Intelligence Technologies in the Sports Industry" American Journal of Education and Evaluation Studies Том 1, No.7, 2024/10/4, 240-247